

TIEDOTE TUTKIMUKSESTA

Hyvä vanhempi/huoltaja!

1. Pyyntö osallistua tutkimukseen *Lasten kerrontaa toimijuudesta ja vallasta digitaalisten laitteiden käytön aiheuttamissa lapsi-vanhempisuhteiden konflikteissa*

Lastasi pyydetään mukaan tutkimukseen *Lasten kerrontaa toimijuudesta ja vallasta digitaalisten laitteiden käytön aiheuttamissa lapsi-vanhempisuhteiden konflikteissa*. Tutkimuksessa tarkastellaan 7–9-vuotiaiden lasten kertomia tarinoita kuvitteellisen lapsen ja vanhemman välisistä erimielisyyksistä, jotka liittyvät digitaalisten laitteiden, kuten puhelimien ja tablettien, käyttöön. Tutkimuksessa selvitetään, miten lapset kuvaavat tarinoiden hahmojen valtaa, vastuuta, oikeuksia ja keinoja vaikuttaa tilanteisiin sekä millaisia valtasuhteita ja jännitteitä he rakentavat lapsi–vanhempisuhteiden vuorovaikutukseen sukupuolen näkökulmasta. Sinulta vanhempana/huoltajana pyydetään suostumusta lapsesi osallistumiselle sekä taustatietolomakkeen täyttämistä.

Tämä tiedote kuvaa tutkimusta ja mitä siihen osallistuminen sinun ja lapsesi kannalta tarkoittaa. Tietosuojailmoituksessa kerrotaan henkilötietojenne käsittelystä.

Tutkimus ei ole testi eikä koe, eikä siinä arvioida lasta, perhettä tai lapsen oppimista tai kielellistä osaamista.

Tutkimukseen osallistumisen edellytyksenä on, että:

- Lapsi on 7–9-vuotias. Rekrytointi kohdistuu Keski-Suomessa sijaitsevien alakoulujen 1.–3. luokan oppilaisiin, mutta luokka-aste ei ole osallistumisen rajaava tekijä
- Vanhempi/huoltaja on antanut kirjallisen suostumuksen lapsen osallistumiselle
- Lapsella on riittävä suomen tai englannin kielen taito, jotta hän ymmärtää tutkimuksen idean (vapaaehtoisuus, oikeus keskeyttää) ja pystyy kertomaan lyhyitä tarinoita kuvakorttien pohjalta
- Lapsi itse ilmaisee halunsa osallistua ja antaa oman suullisen, jatkuvasti varmistettavan suostumuksensa
- Osallistuminen ei ole lapselle liian kuormittavaa, eikä lapsen elämään liittyvä kriisitilanne, jonka huoltaja voi tunnistaa ja tarvittaessa ilmoittaa tutkijalle tai koululle, estä turvallista osallistumista

Tutkimukseen ei voida ottaa mukaan lasta, jos:

- Vanhempi/huoltaja ei anna suostumusta tai peruu sen
- Lapsi itse ei halua osallistua tai vetäytyy suostumuksestaan missä tahansa vaiheessa
- Lapsella ei ole sellaista suomen tai englannin kielen taitoa, että hän ymmärtäisi tutkimukseen osallistumista koskevan keskeisen tiedon ja pystyisi kertomaan kuvakorttien pohjalta lyhyen tarinan

- Jos lapsi vaikuttaa väsyneeltä tai hänen tilanteensa on hetkellisesti kuormittava, osallistumista ei pyydetä tai sitä voidaan siirtää

Tutkimukseen osallistuu noin 20–30 lasta.

Tämä on yksittäinen tutkimus, eikä sinuun oteta myöhemmin uudestaan yhteyttä tämän tutkimuksen osalta.

2. Vapaaehtoisuus

Tähän tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Sinä ja lapsesi voitte kieltäytyä osallistumasta tutkimukseen, keskeyttää osallistumisen tai peruuttaa jo antamasi suostumuksen syytä ilmoittamatta milloin tahansa tutkimuksen aikana. Siitä ei aiheudu sinulle tai lapsellesi kielteisiä seurauksia.

Koska rekrytointi tapahtuu koululuokissa, tutkimuksessa on kiinnitetty erityistä huomiota siihen, ettei osallistuminen tai kieltäytyminen vaikuta lapsen asemaan ryhmässä. Tutkija huolehtii siitä, ettei osallistumista arvoteta tai nosteta esiin erityisenä asiana. Rekrytointikäytännöt (suljetut kuoret/sähköinen suostumus, opettajan ulkopuolisuus suostumusten käsittelyssä, sekä yksilölliset tapaamiset) vähentävät ryhmäpaineen mahdollisuutta. Lapsille korostetaan, että osallistuminen on vapaaehtoista ja että jokainen voi halutessaan kieltäytyä ilman, että se vaikuttaa heidän asemaansa luokassa tai koulussa.

Keskeyttäessäsi tutkimukseen osallistumisesi tai peruuttaessasi antamasi suostumuksen, sinusta ja lapsestasi siihen mennessä kerättyjä tietoja käytetään osana tutkimusaineistoa, kun se on välttämätöntä tutkimustulosten varmistamiseksi.

3. Tutkimuksen kulku

Tutkimuksen aineistonkeruu toteutetaan vuonna 2026 Keski-Suomessa sijaitsevilla peruskouluilla.

- Pyydän sinua lukemaan tutkimustiedotteen ja tietosuojailmoituksen sekä **allekirjoittamaan suostumuksen** lapsen tutkimukseen osallistumisesta ja **täyttämään sinun ja lapsesi taustatietoja koskevan taustatietolomakkeen**. Allekirjoitetun suostumuksen ja täytetyn taustatietolomakkeen voi palauttaa suljetussa kirjekuoressa lapsen luokanopettajalle, jolta tutkija noutaa kuoret avaamattomina. Opettaja ei näe lomakkeiden sisältöä.
- **Voit halutessasi täyttää suostumuksen ja taustatietolomakkeen myös sähköisesti. Tiedotteen mukana on erillisellä paperilla QR-koodi ja linkki**, joiden kautta pääset turvalliseen, yliopiston tarjoamaan sähköiseen lomakkeeseen (REDCap). **Sähköinen linkki sisältää koko tutkimusmateriaalin**: tiedotteen, tietosuojailmoituksen, suostumuslomakkeen ja taustatietolomakkeen. Jos täytät lomakkeet sähköisesti, paperisia lomakkeita ei tarvitse tällöin palauttaa koululle.
- **Tutkimus sisältää 1–2 yksilötapaamista, joissa lapsi kertoo kuvakorttien pohjalta tarinan digitaalisten laitteiden käyttöön liittyvästä erimielisyydestä. Tapaamisten määrä riippuu lapsen omasta halusta.** Tapaaminen alkaa lyhyellä tutustumisella, käsinuken esittelyllä ja tutkimuksen kulun läpikäynnillä. Tämän jälkeen tutkija esittelee kuvakortit, joiden pohjalta lapsi saa kertoa tarinan. Lapselle esitellään myös erilaisia tunteita esittäviä tunnekortteja. Tarina äänitetään ja/tai videoidaan. Jos lapsi ei halua tallennusta, tutkija kirjoittaa tarinan ylös. Lapsi voi pitää taukoja tai lopettaa tapaamisen milloin tahansa.

- **Yksi tapaaminen kestää noin 15–30 minuuttia ja ne toteutetaan koulupäivän ja/tai iltapäivätoiminnan aikana lapsen omalla koululla**, rauhallisessa tilassa, esimerkiksi pienryhmätilassa tai luokan viereisessä huoneessa. Lapsen käyttämä kieli sovitaan tilanteisesti lapsen kanssa yksilötapaamisessa.

4. Tutkimuksesta mahdollisesti aiheutuvat hyödyt

Antamalla lapsellesi luvan osallistua tähän tutkimukseen olet mukana tuottamassa **tärkeää uutta tietoa siitä, mitä 7–9-vuotiaat lapset kertovat digilaitteiden käyttöön liittyvistä ristiriidoista lapsi-vanhempisuhteissa ja miten he jäsentävät ja merkityksellistävät näitä tilanteita**. Tutkimus lisää tietoa lasten toimijuudesta, vallasta ja vuorovaikutuksesta perheissä digitalisoituvassa arjessa.

Tutkimustuloksia voidaan hyödyntää:

- **Tieteessä**, koska ne syventävät ymmärrystä siitä, miten lapset jäsentävät lapsi-vanhempisuhteita ja ristiriitoja tarinoiden avulla
- **Kasvatuksen ja koulun arjessa**, esimerkiksi tukemaan lasten tunnetaitoja, vuorovaikutusta ja rakentavaa konfliktien ratkaisua
- **Perheiden tukemisessa**, tarjoamalla aikuisille tietoa siitä, miten lapset ymmärtävät digilaitteisiin liittyviä tilanteita ja millaisia keinoja he näkevät ristiriitojen ratkaisemiseksi
- **Lasten hyvinvoinnin edistämässä**, koska tutkimus nostaa esiin lasten äänen ja kokemukset heidän omalla ikätasollaan
- **Yhteiskunnan tasolla**, tuottamalla tietoa, joka voi auttaa kehittämään lapsi- ja perhepalveluja sekä digikasvatukseen liittyviä käytäntöjä
- **Yksilötasolla**, rakentamalla tilanteesta lapselle myönteisen ja innostavan kokemuksen, jossa lapsi saa kertoa omia kuvitteellisia tarinoitaan rauhallisessa ja kannustavassa tilanteessa. Tutkimuksessa korostetaan lapsen oikeutta tulla kuulluksi ja hänen näkökulmiensa arvostamista.

5. Tutkimuksesta mahdollisesti aiheutuvat riskit, haitat ja epämukavuudet sekä niihin varautuminen

Tutkimuksessa lapsi osallistuu rauhallisessa ja turvallisessa tilassa toteutettavaan yksilötapaamiseen. Tapaamisessa lapsi saa kertoa keksimänsä tarinan tutkijan esittelemien kuvakorttien pohjalta. Lasta ei pyydetä kertomaan tarinoita omista kokemuksistaan, eikä tarinoita välitetä huoltajille tai koulun henkilökunnalle. Aihe voi joissakin tapauksissa herättää tunteita, koska tarinat käsittelevät lapsen ja vanhemman välisiä erimielisyyksiä. Tämän vuoksi lapselle kerrotaan selkeästi, että osallistuminen on vapaaehtoista ja hän voi milloin tahansa pitää tauon, ohittaa kysymyksen tai lopettaa tapaamisen. Tutkija seuraa lapsen sanallisia ja ei-sanallisia merkkejä ja keskeyttää tilanteen heti, jos lapsella ilmenee väsymystä, epämukavaa oloa tai haluttomuutta jatkaa. Ajanmenetys on pieni (n. 15–30 minuuttia), ja tapaamiset pyritään ajoittamaan niin, etteivät ne häiritse lapsen koulupäivää. Tutkimuksessa noudatetaan koulun turvallisuuskäytäntöjä ja voimassa olevia tartuntatauti-ohjeita.

Mahdollisia sosiaalisia riskejä ehkäistään järjestämällä tapaamiset ilman muiden oppilaiden tai opettajan läsnäoloa, eikä osallistumisesta tai kieltäytymisestä tiedoteta luokan muille lapsille. Osallistuminen tai osallistumatta jättäminen ei vaikuta lapsen asemaan koulussa. Ääni- ja videointi ovat vapaaehtoisia; jos lapsi ei halua tallennusta, tutkija kirjoittaa tarinan ylös. Aineisto käsitellään luottamuksellisesti, ja tutkimusraporteissa poistetaan tunnistettavat yksityiskohdat siten, ettei ulkopuolinen voi tunnistaa lasta. Mahdollisen lapsen hyvinvointiin liittyvän huolen ilmetessä tutkija toimii koulun ohjeiden ja lastensuojelulain ilmoitusvelvollisuuden (25 §) mukaisesti yhteistyössä koulun henkilöstön kanssa. Jos osallistuminen herättää huolta tai ikäviä tunteita, asiasta voi

keskustella koulun tukipalvelujen (koulukuraattori, koulupsykologi, terveydenhoitaja/koululääkäri, erityisopettaja) kanssa. Tarvittaessa tutkija auttaa yhteydenotossa koulun oppilashuoltoon.

6. Tutkittavien vakuutusturva

Jyväskylän yliopiston tutkimuksiin osallistuvat tutkittavat on vakuutettu tutkimuksen ajan ulkoisen syyn aiheuttamien tapaturmien, vahinkojen ja vammojen varalta. Tapaturmavakuutus on voimassa tutkimuksissa ja niihin välittömästi liittyvillä matkoilla.

7. Osallistumis-palkinnot ja matkakustannusten korvaukset tutkittaville

Lapsellesi annetaan tutkimukseen osallistumisesta vähäarvoinen tavarapalkinto: esimerkiksi lyijy- tai mustekyniä, tarroja, pieniä värikyniä, pikkuvihkoja, pyyhekumeja, pieniä figuureja tai avaimenperiä. Tällaiset symboliset lahjat toimivat kiitoksena osallistumisesta.

8. Tutkimuksen rahoitus

Tutkimuksessa on Jyväskylän yliopiston ulkopuolista rahoitusta. Tutkimusta rahoittaa Ella ja Georg Ehrnroothin säätiö.

9. Sidonnaisuudet

Tutkimuksella tai tutkijoilla ei ole sellaisia sidonnaisuuksia, jotka voisivat vaikuttaa tutkimuksen riippumattomuuteen.

10. Tutkimustulokset ja niistä tiedottaminen

Tutkimuksesta valmistuu tieteellisiä julkaisuja sekä konferenssi- ja seminaariesityksiä. Tuloksia pyritään levittämään myös lasten, perheiden ja koulun arkea koskevien käytäntöjen kehittämiseksi sekä opetus- ja kasvatustieteellisen koulutuksen tueksi. Kaikki raportointi toteutetaan siten, että yksittäisiä lapsia tai perheitä ei voida tunnistaa julkaisuista tai julkaistuista tuloksista.

11. Tutkimusaineiston käyttö tutkimuksen päätyttyä

Tutkimuksen päätyttyä tutkimusaineisto (litteraatit) anonymisoidaan 31.12.2031 mennessä, eli siitä poistetaan tunnistamisen mahdollistavat tiedot. Anonymisoitu tutkimusaineisto arkistoidaan Jyväskylän yliopiston pysyvään arkistoon arviolta 01/2032, eikä sitä julkaista avoimesti. Aineistoa voidaan käyttää vain yliopiston luvalla ja tutkimuseettisten sääntöjen mukaisesti. Ääni- ja videotallenteet säilytetään vain litteroinnin ja analyysin ajan, ja ne tuhoetaan viimeistään 31.12.2030 mennessä, kun litteroinnit on tarkistettu. Anonymisoinnin jälkeen aineisto ei enää sisällä henkilötietoja.

12. Lisätietoja antaa

Hankkeen johtaja, tutkija Maria Lahtinen
maria.e.lahtinen@jyu.fi
puh. +358 50 440 9135
Seminaarinkatu 15, PL 35
40014 Jyväskylän yliopisto